

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Науково-навчальний інститут будівництва та архітектури

**Кафедра основ архітектурного проектування, конструювання та
графіки**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
_____ О.А. Лагоднюк
«_____» _____ 2020 р.

03 -07 -17

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

РЕГІОНАЛЬНА АРХІТЕКТУРА
REGIONAL ARCHITECTURE

спеціальність
specialty

191 «Архітектура та містобудування»
191 «Architecture and Urban-planning»

Робоча програма навчальної дисципліни «Регіональна архітектура» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування» спеціальності 191 «Архітектура та містобудування». Рівне: НУВГП, 2020. 18 с.

Розробники: Байцар-Артеменко О.В., старший викладач кафедри основ проектування, конструювання та графіки;
Ромашко-Майструк О.В., старший викладач кафедри основ проектування, конструювання та графіки

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри основ архітектурного проектування, конструювання та графіки.
Протокол від «2» квітня 2020 року № 8.

Завідувач кафедри _____ Ромашко В. М.

Керівник групи забезпечення спеціальності _____ Михайлишин О. Л.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІБА
Протокол від «5» травня 2020 року № 5.

Голова науково-методичної ради з якості ННІБА _____ Макаренко Р. М.

© Байцар-Артеменко О.В., Ромашко-Майструк О.В., 2020 рік
©НУВГП, 2020 рік

Вступ

Регіоналізм був і є однією з визначальних характеристик української архітектури протягом усієї історії її розвитку. Відтак краєві особливості дуже позначилися і на розвитку сучасної архітектури. Тому серед основних задач дисципліни є виявлення основних характеристик регіональних шкіл в архітектурі, локальних особливостей етно-географічних районів історичної Волині. Одною з найбільш важливих серед них є виховання розуміння та вміння розпізнавати архітектурні регіональні риси.

Анотація

На основі вивчення архітектури регіону, студенти здобувають розуміння специфіки сучасного проектування та поєднання краєвих надбань з вітчизняними традиціями і досягненнями та переходу від окремих аспектів до єдиної органічної теорії формування середовища життєдіяльності населення. Дисципліна спрямована на створення єдиної концепції та доктрини щодо підготовки фахівців за спеціальністю «Архітектура та містобудування» за пріоритетним напрямком – збереження архітектурного історичного середовища та монументального і культурологічного спадку.

Студенти вивчають при цьому: аспекти урбанізації регіону, фортифікацію, палацово-паркову архітектуру, архітектуру житла, традиційну і стилістичну сакральну архітектуру тощо через призму часу. Вони з'ясовують унікальність регіональних особливостей, основну типологію архітектурного типів залежно від ситуацій життєдіяльності архітектурних об'єктів, що складаються за їх постійного розвитку.

Дисципліна «Регіональна архітектура» формує наукову складову фахівця-архітектора на завершальному етапі його ступеневої підготовки.

Ключові слова: регіон, розвиток містобудівний, сакральна архітектура, житлова, палацово-паркова, замкова архітектура, готика, романіка, відродження, класицизм, модерн, бароко, функціоналізм, конструктивізм.

Abstract

Based on the study of the architecture of the region, students gain an

understanding of the specifics of modern design and a combination of the best achievements with national traditions and achievements and the transition from certain aspects to a single organic theory of the environment. The discipline is aimed at creating a single concept and doctrine for the training of specialists in "Architecture and Urban Planning" in the priority area - the preservation of the architectural and historical environment and monumental and cultural heritage.

Students study: aspects of urbanization of the region, fortifications, palace and park architecture, residential architecture, traditional and stylistic sacred architecture, etc. through the prism of time. They find out the uniqueness of regional features, the main typology of architectural types depending on the life situations of architectural objects, which are formed during their constant development.

The discipline "Regional Architecture" forms the scientific component of a specialist architect at the final stage of his degree training.

Keywords: region, urban development, sacred architecture, residential, palace and park, castle architecture, gothic, Romanesque, revival, classicism, modernism, baroque, functionalism, constructivism

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань	Характеристика навчальної дисципліни		
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»	денна форма навчання	заочна форма навчання	
		Цикл навчальних дисциплін нормативна		
Модулів - 1	Спеціальність: 191 «Архітектура та містобудування»	Рік підготовки:		
Змістових модулів - 2		4-й		
		семестр:		
		7-й		
		Лекції:		
Індивідуальне науково-дослідне завдання		26 год.		
Загальна кількість годин - 120		Практичні:		
	16 год.			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних -3 СРС - 5	Рівень підготовки: 1-й бакалаврський	Самостійна та індивідуальна робота:		
		78 год.		
		Індивідуальні завдання:		
0 год.				
Вид контролю: залік				

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання - 35% до 65%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Регіональна архітектура» полягає в засвоєнні студентами засадничих чинників формування архітектурно-просторових вирішень будівель і споруд на території Волинського регіону, ознайомленні студентів з особливостями архітектурно-просторової та об'ємно-планувальної структури об'єктів архітектурної спадщини Волині та з основними засадами пам'яткоохоронної діяльності на державному та регіональному рівнях; ознайомленні з методикою, видами та основними етапами проведення наукових досліджень пам'яток архітектурно-містобудівельної спадщини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні чинники, що визначили специфіку архітектурно-містобудівельного розвитку Волинського регіону;
- найвизначніші пам'ятки архітектури Волині в цілому та Рівненської області зокрема, що представляють різні типологічні групи об'єктів, архітектурні стилі, етапи еволюції архітектурних форм;
- сучасні тенденції розвитку регіональної архітектури;
- основні законодавчі акти, що стосуються охорони пам'яток архітектури та містобудування;
- основні критерії визначення цінності об'єктів архітектурної спадщини.

вміти:

- проводити джерелознавчі та натурні обстеження цінних архітектурних та містобудівельних об'єктів;
- на основі аналізу отриманих даних виконувати графічні реконструкції досліджуваних об'єктів, враховуючи їх типологічні особливості;
- складати науковий звіт (історичну довідку) про об'єкт.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗАСАДИ ПАМ'ЯТКООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Охорона архітектурного середовища та пам'яток архітектури

Основні акти і положення світового та українського законодавства. Регуляція забудови в історичних містах. Визначення охоронних зон об'єктів - пам'яток архітектури. Поняття: охоронна зона, зони регулювання забудови I та II категорій, зона охоронюваного ландшафту.

Тема 2. Основи наукових досліджень

Види і методика досліджень пам'яток архітектури: джерелознавчі та натурні обстеження. Зберігання документації в архівних установах: фонд, опис, одиниця зберігання.

Тема 3. Натурні обстеження об'єктів

Зовнішнє спостереження об'єкту. Виконання шурфування і зондажів. Способи і методи виконання архітектурних обмірів: фотограмметрія, за системою координат, триангуляція.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ ВОЛИНИ

Тема 4. Особливості історичного розвитку регіону Волині

Предмет і основні завдання курсу. Історичні і етнографічні регіони України. Формування територіальних меж Волині та їх особливості. Основні етапи урбанізації на Волині. Суспільно-політична та етнокультурна специфіка регіону протягом різних історичних періодів.

Тема 5. Соціальні основи урбанізації регіону Волині в XI-XIX ст.

Містобудівельне освоєння волинських земель в давньоруський період; протягом XV-Iї половини XVII ст.; протягом II-ї половини XVII- XVIII ст.; у складі Російської імперії; протягом XX століття. Найбільші міста Луцьк, Рівне, Житомир, Дубно, Острог, Володимир Волинський та ін.

Тема 6. Формування системи населених місць та особливості містобудівельного розвитку регіону Волині

Основні чинники містоутворення. Роль природного, воєнного, соціального, комунікаційного та естетичного факторів.

Тема 7. Типи планувальних структур історичних міст Волині

Еволюція планувальних структур. Давньоруські планувальні схеми нерегулярного характеру. Регулярні планувальні структури XV... I-ї половини XVII ст. Реалізація ренесансних ідей «міста-фортеці». Регулярне містобудування XIX ст.

Тема 8. Основні елементи «міської тканини»

Планувально-просторові взаємозв'язки. Структурні рівні об'єктів архітектурно-просторової системи міста: замки, ринкові площі, культові об'єкти, палацово-паркові ансамблі, вулиці, площі, квартали.

Тема 9. Особливості розвитку фортифікаційного будівництва на Волині

Просторова локація оборонних споруд і комплексів. Загальноміські фортифікації та замкові комплекси. Види та еволюція фортифікацій; їх вплив на розвиток просторового розвитку волинських міст.

Тема 10. Визначні замкові комплекси Волині

Особливості, основні етапи формування, структурні елементи замків в Луцьку, Острозі, Дубно, Кременці, Клевани, Старокостянтинові, Олиці.

Тема 14. Архітектура Волині у міжвоєнний період (1919-1939 рр.)

Архітектурно-планувальні трансформації у волинських містах. Розвиток містобудівної структури і екологічна ситуація в містах. Розширення типології будівель і споруд. Вплив європейських та вітчизняних архітектурних шкіл (Відень, Варшава, Львів) на стилутворення забудови: неокласичні, народно-романтичні, раціоналістичні тенденції.

Тема 15. Архітектурно-просторовий розвиток м. Рівне

Основні етапи розвитку міста. Визначні будівлі та комплекси: палац Любомирських, Успенська церква, римо-католицький костел та ін. Особливості і типи житлової забудови. Основні напрями містобудівного розвитку міста та на сучасному етапі.

Тема 16. Особливості розвитку архітектури Волині на сучасному етапі

Нові генеральні плани міст регіону Волині. Особливості

функціонального зонування території населених пунктів. Розширення типології архітектурних об'єктів. Специфіка реконструкції житлової забудови. Об'єкти відпочинку і рекреації. Нове цивільне будівництво.

Тема 17. Народна архітектура Волині

Типи народного будівництва регіону. Конструктивні, архітектурно-планувальні та декоративні особливості культових, житлових, господарських будівель. Визначні будівлі

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						усього го	Заочна форма				
	усього го	у тому числі						у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.	л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Засади пам'яткоохоронної діяльності												
Тема 1. Охорона архітектурного середовища та пам'яток архітектури.	12	2	-	-	-	10		-	-	-	-	-
Тема 2. Основи наукових досліджень.	12	2	-	-	-	10		-	-	-	-	-
Тема 3. Натурні обстеження об'єктів.	12	2	-	-	-	10		-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	36	6	-	-	-	30		-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Історичні аспекти розвитку архітектури Волині												
Тема 4. Особливості історичного розвитку регіону	8	2	-	-	-	6		-	-	-	-	-

Волині													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 5. Соці- альні основи урбанізації регіону Волині в XI-XIX ст.	5	2	-	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 6. Форму- вання системи населених місць та особ-ливості місто- будівельного розвитку регіону Волині.	5	2	-	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 7. Типи планувальних структур історичних міст Волині.	7	2	2	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 8. Оснoв-ні елементи «міської тканини».	5	2	-	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 9. Особ- ливості розвит- ку фортифіка- ційного будів- ництва на Волині.	7	2	2	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 10. Виз- начні замкові комплекси Волині.	6	1	2	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 11. Особ- ливості розвит- ку культового будівництва	6	1	2	-	-	3		-	-	-	-	-	

на Волині.													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 12. Архітектурна діяльність чернечих орденів на Волині.	6	1	2	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 13. Особливості розвитку цивільного будівництва на Волині.	4	1	-	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 14. Архітектура Волині у міжвоєнний період (1919-1939 рр.)	6	1	2	-	-	3		-	-	-	-	-	
Тема 15. Архітектурно-просторовий розвиток м. Рівне	8	1	2	-	-	5		-	-	-	-	-	
Тема 16. Особливості розвитку архітектури Волині на сучасному етапі.	5	1	-	-	-	4		-	-	-	-	-	
Тема 17. Особливості народної архітектури	6	1	2	-	-	3		-	-	-	-	-	
Разом за змістовим модулем 2	84	20	16	-	-	48	-	-	-	-	-	-	
Усього годин	120	26	16	-	-	78		-	-	-	-	-	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма

1	2	3	4
1	2	3	4
1.	Чинники формування планувальних структур міст Волині.	2	-
2.*	Еволюція структури фортифікаційних споруд волинських міст.	2	-
3.*	Аналіз оборонних систем замків Волині.	2	-
4.*	Аналіз композиційної та об'ємно-планувальної структури храмів Волині.	2	-
5.	Архітектура монастирських комплексів чернечих орденів.	2	-
6.*	Аналіз архітектурної стилістики житлових будівель 1920-30-х рр.	2	-
7.	Аналіз структурних особливостей генерального плану м.Рівне	2	-
8.*	Архітектурно-конструктивна специфіка народного житла.	2	-
	Разом	16	-

* - Теми доповнюються графічними роботами.

Практичні заняття (дослідницький практикум):

Дослідницький практикум має на меті практичне закріплення отриманих теоретичних знань з основ реставраційної справи.

Об'єктом дослідницького практикуму можуть бути архітектурні будинки, будівлі, малі архітектурні форми, інженерні об'єкти різної функції та призначення.

Предметом дослідницького практикуму є сукупна характеристика конкретної архітектурної пам'ятки в обсязі, який відповідає основним складовим частинам перед проектного дослідження з певними обмеженнями, що накладаються його учбовим призначенням

За підсумками дослідницького практикуму в кінці семестру проводиться практичний учбово-науковий **семінар** з доповідями кожного студента по виконаній роботі. Всі виконані роботи завершуються поданням відповідного **звіту або дослідницької роботи із графічними додатками.**

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – $42 * 0,5 = 21$ год.

Підготовка до контрольних заходів – $4 * 6 = 24$ год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2	3	4
1.	Закон України про охорону культурної спадщини	2	-
2.	Робота з архівними матеріалами.	3	-
3.	Натурне обстеження об'єкта культурної спадщини	2	-
4.	Пам'ятка в планувальній структурі населеного пункту	2	-
5.	Аналіз візуального сприйняття.	2	-
6.	Аналіз планувального вирішення	2	-
7.	Аналіз об'ємного вирішення.	2	-
8.	Аналіз стилістичного вирішення.	2	-
9.	Аналіз архітектурних деталей.	2	-
10.	Народна церковна архітектура	2	-
11.	Архітектурно-конструктивні методи реконструкції та реставрації	2	-
12.	Оформлення креслень.	2	-
13.	Графічна реконструкція.	2	-
14.	Складання історичної довідки.	2	-
15.	Опрацювання додатків.	2	-
16.	Укладання списку джерел.	2	-
Разом		33	

Самостійна робота передбачає повне обстеження конкретної будівлі (за завданням викладача), яка має історико-архітектурну цінність, і є логічним завершенням комплексу завдань, що

виконуються на практичних заняттях.

7. Методи навчання

Для викладання лекційного курсу розроблений ілюстративний матеріал, відеофільмів та CDR, слайд презентації, здійснюється аналіз та обґрунтування проблемних питань. На практичних заняттях розв'язуються ситуаційні задачі, використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання з застосуванням:

- натурних обстежень пам'яток архітектури і містобудування;
- екскурсій до об'єктів історико-архітектурної спадщини.

8. Методи контролю

Контроль знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється в усній і письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають теоретичну частину (контрольні завдання) і практичну частину (практично-графічні роботи).

Контроль роботи студентів проводиться за такими видами робіт:

- наявність лекційного матеріалу – шляхом перегляду конспектів;
- робота на практичних заняттях – шляхом усного опитування і перевірки виконаних практичних завдань;
- підготовка та презентація практично-графічні роботи;
- підготовка до видання наукових статей, тез для участі в конференціях;

Усі форми контролю включені до 100-бальної шкали оцінювання.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Практичні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточні контрольні роботи та самостійна робота																	Сума		
Змістовий модуль 1			МК 1	Змістовий модуль 2														МК 2	
T1	T2	T3		20	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		T17
4	4	4			3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90 – 100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Михайловский Е. В. Предпроектные натурные исследования: Методика реставрации памятников архитектуры. Москва, 1977.

2. Metodyka badan archeologiczno-architektonicznych / pod redakcja Z. Kobylinskiego. Warszawa, 1999. 223 s.

3. Міжнародна охорона історико-культурної спадщини. Додатки: №1 - Міжнародна хартія по консервації й реставрації пам'яток та

визначних місць; №2 - Міжнародний комітет по історичних садах і ландшафтах ІКОМОС/ ІФЛА. Флорентійська Хартія; №3 - Міжнародна хартія про охорону історичних міст; №4 - Хартія по охороні і використанню археологічної спадщини // Праці Центру пам'яткознавства. Вип.1. К.: Укрреставрація, 1992. С.40-69.

4. Консервація і реставрація пам'яток архітектури. Методичний посібник. Київ–Львів: Укрреставрація, 1996. 586 с.

5. Законодавство про пам'ятники історії та культури. (Збірник нормативних актів). К.: Політвидав, 1970. 464 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Конвенція про захист всесвітньої культурної та природної спадщини: Правові акти з охорони культурної спадщини. К.: Наукова думка, 1995. С.6-42.

2. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР: В 4 т. / Гл. ред. Н.Л. Жариков. К.: Будівельник, 1984-1986.

3. Сєдак О.І. Вивчення і збереження архітектурно-містобудівної спадщини історичних центрів малих міст України / Т-во "Знання" УРСР, Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури. К., 1985. 23 с.

4. Памятники истории и культуры Украинской ССР: Каталог-справочник / Ин-т истории АН УССР и др. К.: Наукова думка, 1987. 736 с.

Допоміжна

1. Кам'яне зодчество України. Охорона та реставрація. К.: Будівельник, 1993. 71с.

2. Тимофеева Н.Н. Реконструкция центров малых и средних городов с ценными историко-архитектурными памятниками. М.: Градостроительство, 1997.

3. Шенков А.С. и др. Реконструкция исторически ценных городов в СССР. М., 1972.

4. Логвин Н. До історії реставрації пам'яток в Україні кінця ХІХ – початку ХХ ст.: Архітектурна спадщина України. Вип.3. Ч.1. К.: Українознавство, 1996. С. 193-198.

5. Кілессо Т. Засновник української школи реставрації пам'яток архітектури: Пам'ятки України. 1992. №2-3. С. 49-51.

6. Ильинская Н.А. Восстановление исторических объектов ландшафтной архитектуры. Л.: Стройиздат. Ленингр. отделение. 1984. 151 с.
7. Игнаткин И.А. Охрана памятников истории и культуры. Справочное пособие. К.: Вища школа, 1990. 223 с.
8. З історії української реставрації: додаток до щорічника «Архітектурна спадщина України». К.: 1996. 276 с.
9. Гудченко З.С. Музеї народної архітектури України. К: Будівельник, 1981. 120 с.
10. Андрухов П. Волинська земля. Хроніка, джерела, постаті. Сокаль, 1992. 88 с.
11. Батюшков П.Н. Волынь. Исторические судьбы Юго-Западного края. СПб., 1888. 463 с.
12. Годованюк О.М. Монастирі та храми Волинського краю. К.: Техніка, 2004. 176 с.
13. Лесик О.В. Замки та монастирі України. Львів: Світ, 1993. 176 с.
14. Логвин Г.Н. По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. К.: Мистецтво, 1968. 463 с.
15. Михайлишин О. Палацово-паркові ансамблі Волині II половини XVIII-XIX століть. К.: НДПІАМ, 2000. 236 с.
16. Прищепа О. Вулицями Рівного. Рівне, 2006. 222 с.
17. Ричков П.А., Луц В.Д. Архітектурно-мистецька спадщина князів Острозьких. К.: Техніка, 2002. 168 с.
18. Ричков П.А., Луц В.Д. Сакральне мистецтво Володимира-Волинського. К.: Техніка, 2004. 192 с.
19. Рычков П.А. Дорогами южной Ровенщины. М.: Искусство, 1989. 175 с.
20. Видання «Архітектурна спадщина України», «Волинские епархиальные ведомости», матеріали науково-краснознавчих конференцій та ін.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.lib.rv.ua/>
5. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://cbs.rv.ua/>

6. Цифровий репозиторій ХНУГХ ім. А.Н. Бекетова / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/>
7. Цифровий репозиторій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/568>
8. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php